

COLLOQVIVM VICESIMVM

Persōnae: Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus

- 1** Diodōrus, lūdī magister, quī laetātur discipulōs improbōs iam abesse, suum Tlēpolemum servum vocat.
 Tlēpolemus intrāns silentium dominī animadvertit eumque interrogat: “**Valēsne**, domine?”
 Diodōrus: “Nōn rēctē valeō, Tlēpoleme. Fessus sum. Caput dolet — et brachium dextrum.”
 Tlēpolemus: “Cūr medicum nōn adīs?”
 Diodōrus: “Medicus stultus est. Ipse melius mē sānāre possum. Primum ēsse et bibere volō, tum dormīre. Affer mihi cibum!”
- 10** Exit Tlēpolemus. Paulō post pānem et duōs piscēs et pōculum aquae plēnum dominō **affert**.
 Diodōrus aquam vidēns “Quid?” inquit, “Aquamne mihi affers?”
 Tlēpolemus: “Merīdiē aquam bibere oportet.”
 Diodōrus: “Servōs oportet aquam bibere. Ego nōn aquam, sed vīnum bibere volō.”
- Tlēpolemus: “Sine pecūniā vīnum tibi emere nōn possum, nec tū mihi ūllam pecūniam dās.”
 Diodōrus sacculum nummōrum plēnum servō ostendit atque “Hodiē” inquit “nummōs habeō. Nescīsne kalendās Iūniās esse hodiē? Kalendīs mercēdem **accipio** ā discipulis. Iam bonum vīnum emere possum.”

vīnum -ī n

Tlēpolemus: “Ego ad tabernam **ibō** vīnumque tibi **emam**.”

Diodōrus: “Bene **faciēs**. Ecce pecūnia.” Magister servō suō dēnārium dat.

Servus ad ōstium versus gradum facit, cum Diodōrus “Manē!” inquit, “Nōlī abīre! Ipse ad tabernam **ibō**.”

vīs-ne *mē* tē-cum
venīre? (: iubēs-
ne *mē*... v.?)
volō *tē*... manēre
(: iubeō *tē*... m.)

Tlēpolemus: “Vīsne *mē* tēcum venīre? Ego vīnum feram.”

Diodōrus: “Volō tē hīc manēre. Vīnum ē tabernā nōn **feram**, sed illic bibam. Redde mihi nummum!”

30 Servus dominō dēnārium reddēns “Paulum bibe!” inquit, “Cūrā corpus tuum!”

“Tū officium tuum cūrā!” inquit Diodōrus, “Nōn medicus, sed servus meus es.”

Tlēpolemus: “Quid vīs *mē* facere?”

Magister epistulam **prōmit** atque “Hanc epistulam” inquit “volō tē ad Lūcium Iūlium Balbum ferre.”

Tlēpolemus: “Ubi habitat ille?”

“Aspice per hanc fenestram!” inquit Diodōrus, “Vidēsne illum montem?”

40 Tlēpolemus per fenestram apertam montem Albānum aspicit. Inter Tūsculum et montem Albānum parva vallis **interest**.

“Videō” inquit Tlēpolemus, “Est mōns Albānus.”

Diodōrus: “Villa Iūlii sub illō monte sita est, nec vērō ab hōc locō cernī potest; sed ecce via angusta quae ad vīllam fert. Age, discēde!”

angustus -a -um
↔ lātus

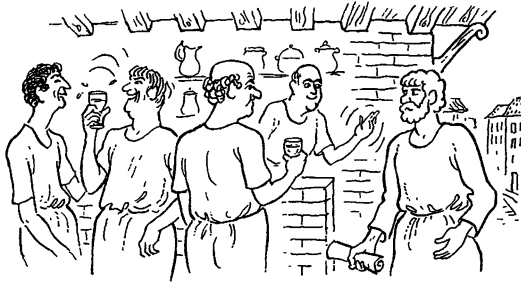
Tlēpolemus: “Quid est in epistolā?”

Diodōrus: “Nihil ad tē, serve! Modo fac officium tuum! Valē!”

Tlēpolemus **discēdit** epistulam magistrī ferēns.

facere
imp fac! facite!

50 Sōlus Diodōrus pānem et piscēs ēst atque paulum aquae bibit. Hodiē autem, quamquam fessus est, post cibum nōn dormit,

sed statim domō exit. Magister viam angustam **intra**t, ubi tabernam obscūram adit. Ea taberna plena est hominum bibentium quī inter sē colloquuntur, alii clāmant rīdentque, alii **canunt**. Iam Diodōrus quoque ē magnō pōculō vīnum bibit, dum colloquitur cum amīcīs.

“Salvē, lūdī magister!” inquit ūnus ē bibentibus.

Diodōrus pōculum tollēns “Et tū salvē, Symmache!” inquit.

Symmachus: “Quid agis? puerōs nōn **docēs**?”

Diodōrus: “Quid tū, medice? aegrōs nōn cūrās?”

60

Symmachus: “Hōc annī tempore paucī sunt aegrī.”

Diodōrus: “Mihi sunt paucī discipulī — quōs merīdiē domum remittō, neque eōs post merīdiem revenīre iubeō. Sex hōrās puerōs docēre satis est mihi! Nunc vērō vīnum bibere volō.”

Symmachus: “Merīdiē nōn vīnum, sed aquam bibere oportet.”

Diodōrus: “Cūr nōn lac bibere mē iubēs, medice, ut parvulum infantem?”

Symmachus: “Sī vīs sānus vīvere, paulum vīnī bibe! Cūrā corpus tuum!”

70

Diodōrus: “Semper mē paulum bibere iubēs, sed ipse plūra pōcula bibis quam ego.”

Symmachus: “Ego rēctē valeō, nec plūs bibō quam opus est. Tē autem male valēre videō, Diodōre, ac medicus tuus sum.”

Diodōrus: “Ego satis bene valeō, quamquam fessus sum atque caput mihi dolet.”

sanguinem mittere
= vēnam aperīre

Symmachus: “Ergō sanguis tibi superest. Vīsne me sanguinem mittere tibi?”

Diodōrus: “Nōlō profectō! Iam satis **dolet** brachium. Eō modō mē sārāre nōn potes.”

80

Symmachus: “Mēne malum esse medicum **putās?**”

Diodōrus: “Immō optimum tē esse medicum putō. Sed hoc quod mē fessum ac dolentem facit nūllus medicus potest sārāre.”

Symmachus: “Quid est hoc quod ā nūllō medicō sārārī potest?”

Diodōrus: “Quod ego malus sum magister! Discipulī meī male **discunt** nec mihi pārent...”

Symmachus: “Atque ego optimum tē esse magistrum **putābam.**”

Diodōrus: “Parentēs id nōn putant, neque igitur liberōs suōs ad mē mittere volunt.”

Symmachus: “Quot discipulī sunt tibi?”

Diodōrus: “Adhūc quattuor; sed mox iī quoque mē relinquent.”

90

Symmachus: “Cūr hoc metuis?”

Diodōrus: “Quia Iūlius, pater duōrum discipulōrum, mox epistulam leget in quā **scrībō** ‘discipulum improbum ac pigrum esse eius filium māiōrem’ — id quod vērum est!”

Symmachus: “Etiam sī vērum est, necesse nōn erat tē id scrībere.

Certē Iūlius nōn minus irātus **erit** tibi, quod tū filium eius māiōrem nihil docēre potes, quam mihi iam est, quia ego nōn possum sārāre filium eius minōrem.”

Diodōrus: “**Nesciēbam** tē eius familiae medicum esse. Sed cūr filium Iūliī sārāre nōn potes?”

100

Symmachus: “Profectō possum. Puer pede tantum aeger est, atque etiam sine medicō mox sārānus erit. Neque igitur, ut nunc putō, necesse **erat** sanguinem eī mittere. Iūlius dicit ‘filium suum propter medicum iam nōn solum pede, sed etiam brachiō aegrum esse, atque mē esse malum medicum!’”

Diodōrus: “Nōlī id cūrāre, Symmache!”

Symmachus: “Facile est hoc dīcere, sed Iūlius mē rūsus
arcessere nōn vult nec mihi mercēdem meam dare.”

110 Diodōrus: “Īdem Iūlius iam dīcet ‘mē esse lūdī magistrum pessi-
mum’, neque mihi ex hōc diē mercēdem **dabit**. Sed ego id nōn
cūrō. Iam nōlō puerōs docēre. Lūdum meum claudam. Dum
discipulōs pigrōs litterās et numerōs docēre **cōnor**, nullum mihi
tempus vacuum est ad librōs meōs.”

Symmachus: “At quōmodo tū **vīvēs** sine mercēde?”

Diodōrus: “Ego neque uxōrem neque liberōs habeō. Paulum
mihi satis est. Omnēs rēs meās **vēndam** praeter librōs: etiam sī
nihil aliud **possidēbō**, parvō bene vīvere **poterō**.”

parvum -ī *n*
= paulum

Symmachus: “Etiamne vīnō carēbis?”

Diodōrus: “Sī necesse erit, aquam bibam — dum bonōs librōs
legam.”

120 Symmachus: “Quōs tū ‘bonōs librōs’ dīcis?”

Diodōrus: “Multōs ‘bonōs librōs’ dīcere **possum**, sed in prīmīs
librōs Platōnis, in quibus Sōcratem cum amīcīs colloquentem
facit. Semper dēlector cum legō sermōnēs illōs clārissimōs,
quamquam multa sunt in iīs quae ego nōn bene intellegō; ne-
que Aristotelēs, discipulus Platōnis doctissimus, facilius esse
mihi **vidētur**. Iam vērō Epicūrī librōs legere incipiam.”

in prīmīs = ante
aliōs omnēs
Platō -ōnis *m*
Sōcratēs -is *m*

Aristotelēs -is *m*
Epicūrus -ī *m*

Symmachus: “Quis est Epicūrus?”

Diodōrus: “Epicūrus est philosophus Graecus, ut Sōcratēs et
Platō et Aristotelēs.”

philosophus -ī *m*

130 Symmachus: “Ego numquam philosophum audiō aut legō. Cūr
tū philosophōs Graecōs ita dīligis?”

Diodōrus: “Quia philosophī nōs rēctē beātēque vīvere docent.
Nōlī putāre, Symmache, hominī satis esse corpus cūrāre: etiam
mentem cūrāre opus est, neque id fierī potest sine librīs philo-
sophōrum. Is sōlus beātus esse mihi vidētur cui nōn modo
corpus sānum est, sed etiam mēns sāna in corpore sānō.”

mēns mentis *f*
↔ corpus

140

Symmachus: “Ego beātē vīvō ac mentem sānam habeō, quamquam philosophōs nōn legō neque deōs vereor.”

Diodōrus: “Epicūrus docet deōs rēs hūmānās nōn cūrāre.”

Symmachus: “Ego putō nullōs esse deōs. Tūne Iovem cēterōsque deōs **verēris**?”

Diodōrus: “Nōn vereor eōs, ut mē docet Epicūrus. Sed, nesciō quōmodo, multās rēs videō quae incertum mē **faciunt**. Sī nullus est deus, quōmodo sōl et stēllae movērī possunt? unde oriuntur ventī et imbrēs? quis fulgura tonitrūsque efficit?”

Symmachus: “Interrogā Epicūrum, magistrum tuum!”

Diodōrus: “Sī Epicūrum rēctē intellegō, ‘haec omnia per sē fierī dīcit. Praetereā dīcit, ut ante eum Dēmocritus, ‘omnem rem, omnem māteriam effici ex partibus minimīs, quae semper moventur.’ Eae particulae minimae, quae dīvidī nōn possunt, Graecē appellantur ‘atomī’.”

particula = parva
pars
atomus -ī f

Symmachus pōculum tollēns “Quid?” inquit, “Etiamne hoc pōculum ex minimīs particulīs cōnstāre putās? Cum tam stultē **loqueris**, nōn putō mentem tibi sānam esse!”

cōnstāre ex =
effici ex

nātūra -ae f

Lucretīus -ī m

Diodōrus: “Adhūc incertus sum, sed iam plūra dē nātūrā rerum legam apud Epicūrum et apud Lucretīum.”

Symmachus: “Quis est Lucretīus?”

Diodōrus: “Est discipulus Epicūrī Rōmānus. Sex librōs eius possideō quibus titulus est *Dē rerum nātūrā*.”

ex-haurire
↔ implēre

160

Hīc Symmachus pōculum exhauriēns “Bene valē” inquit, “discipule Epicūrī!” Sed eō ipsō tempore fulgur clārissimum tabernam obscūrā illustrat, sequente tonitrū mājimō. “Iuppiter Optime Mājime!” exclāmat medicus perterritus, dum pōculum eī ē manū lābitur.

Diodōrus rīdēns “Vidēsne” inquit “pōculum tuum cōnstāre ex particulīs minimīs?”

